

דברי חיזוק ומוסר מלוקטים משיעוריו של מורנו ורבנו הרב בניהו שמואלי שליט"א פרשת חיי שרה

אֲרֵצְאִית 9/10/19 חגשים - כל העבודה של האבות הקדושים זה להעביר את הדרך הטובה שיבחר בה האדם, לדורות הבאים - את האמונה, החסד, התורה ויראת שמיים. את כל העבודה הזאת, להמשיך אותה לדורות הבאים. התכלית זה לא רק שיהיה אברהם אבינו הגדול בעולם. אלא, התכלית שיֵדע להעביר הלאה והלאה. כמו שהגמרא אומרת ב'בבא קמא', שאברהם אבינו תיקן 'מִטְבֵּעַ'. מצד אחד היה חרוט זקן וזקנה, ומצד שני בחור ובתולה. מה זה בא לומר? המטבע זה דבר 'חקוק' הִדָּק היטב. מצד אחד זה זקן וזקנה. אבל הזקן והזקנה האלה צריכים לדעת, שיש להם מצד השני את הבחור והבתולה, ושצריך להעביר את זה לדורות, צריך להעביר את זה לבחור ולבתולה - ליצחק ולרבקה, והם ימשיכו את האמונה גם כן לדורות.

כמו שאומר הזוהר הקדוש 'ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה'. אבל כמה שנים היה לשרה עם יצחק? סך הכל 37 שנים כמניין 'ויהיו'. וזה עיקר השנים שהיה לה שבהם הייתה עם יצחק אבינו והעבירה לו איזה אורות ואיזה תורה. תכלית החיים שלה היה להעביר הכל ליצחק כמניין 'ויהיו', וזה מה שהיה חשוב לה ביותר.

אותו דבר רחל אימנו מה היא טובעת מיעקב אבינו? 'הבא לי בנים, ואם אין, מתה אנוכי', בלי זה אני לא יכולה. מה היא רוצה בעצם? 'אני רוצה להעביר לילדים שלי את האור, את התורה'.

אחד מהגדולים היה רבי יהודה לייב שהיה תלמיד של רבי ברוך בְּעָאָר. כל המשפחה שלו הלכה ב'שואה' ונשארה לו בת יחידה. קראו לה 'בְּתִיָּה' והיא נשאה לאחד בשם 'בְּרָאג'. היא היתה מספרת שבשנת תש"כ לפני 65 שנה בערך, אבא שלה קרא לה שם בנהר בחוץ לארץ. היה שם נהר שחוצֵה את העיר 'קִיִּיב', והיו מטיילים בדיוק יחד. באמצע ההליכה עצר ואמר לה 'בתי, הקדוש ברוך הוא לא השאיר לי שום בן. כולם 'הלכו' ולקחו אותם ימח"ש הגרמנים. את המשך החיים שלי, את ה'קדיש' שלי. לכן מבקש ממך שאת תהיי ה'קדיש' שלי, ולא תשכחי. אמרה לו 'אבא, איך אני יכולה להיות ה'קדיש' שלך? בת לא אומרת 'קדיש' (האמת שלפי ההלכה בת יכולה גם כן לומר קדיש, רק שזה לא כ"כ מכובד, אך אפשרי). אמר לה 'בזה שִׁיראו את ההתנהגות שלך, יגידו 'זאת הבת של רבי יהודה לייב, התלמיד של ר' ברוך בְּעָאָר', וזה נקרא ה'קדיש' שלי, ובזה את תמשיכי אותי. את רואה, אנחנו עוברים על הנחל ויש כאן גשר גדול. כשממשלת רוסיה החליטה לבנות פה את הגשר, בסיום העבודה בא מנהל העבודה ואמר שרוצה את התשלום שמגיע לו. אמרו לו 'מי אמר שבגשר הזה יכולים לעבור המכוניות וכל המעמסה?'. אמר 'תבדקו'. הביאו מהנדסים ואמרו להם 'צריך להעביר פה טונות, 40 עגלות כבדות מלאות בסחורה. אם 40 עגלות יעברו את הגשר, יש אישור'. והם עומדים ורואים עוד ועוד עגלות עוברים בגשר, 20 עגלות 30 38 39. הקבלן היה עומד במתח גדול. אמר 'נראה עכשיו 40. אם יעבור העגלה ה 40, אז זה סימן שאֵלפים יכולים עוד לעבור בגשר הזה. ר' יהודה אומר לבת שלו 'בתי, האבות הקדושים מסרו את נפשם להעמיד אמונה בעולם. אברהם, יצחק ויעקב, השבטים, משה ואהרון, יהושע. עמלו לגלות כבוד שמיים בעולם. וזה הגשר הגדול והחזק, כבר עברו בו עגלות, ועד ביאת משיח יעברו בו עוד. אבל הם רוצים לראות מה התוצאות, איך אנחנו ממשיכים את הגשר ואיך אנחנו עוברים עליו. אברהם אבינו וכל האבות מחכים לראות איך את תמשיכי את ה'קדיש' שלי, איך תמשיכי את הגשר הזה'. ואז באותו לילה הוא הלך לישון, והוא לא הרגיש טוב, נרדם לארבעה ימים ונפטר אבא שלה, בשנת תש"כ. המטרה, זה להעביר לדורות הבאים, 'תורה ציווה לנו משה 'מורשה'. כל העיקר זה 'מורשה', להעביר. שרה אמנו, כל מגמתה הייתה לשמוע שיצחק אבינו מוכן למסור עצמו לכבוד השם יתברך. זה מה שהיא חינכה אותו, והיא רוצה לראות. כשהיא שמעה את זה, פרחתה נשמתה משמחה איזה בן יש לה. אמרה 'אני הגעתי למילוי תפקידי. אני יודעת עכשיו שאם יש דבר כזה שהילד מוסר נפש לכבוד השם, הגעתי לתכלית. אם יצחק לא מוסר עצמו, לא הגעתי לכלום'. זה המשך הדורות. אדם צריך להיות מחובר עם אבא. איך כתוב 'ויביאָה יצחק האוהלה שרה אמו', ואומר רש"י - והרי היא שרה אָמו. רוצה לראות אם היא שרה או לא? אם היא ממשיכה בדרך הזה - יש לה ברכה בעיסה? הנר דולק? ואז הכל בסדר. מה אמר יוסף הצדיק לאביו יעקב 'אבא, אני באתי שתברך אותי, ואתה מברך את הילדים שלי...'. אמר לו 'אתה לא קוטע את השלשלת, ועכשיו אני צריך את הילדים שלך, לראות את אפרים ומנשה. הַמְשֵׁךְ, זה מה שאני צריך'.

ר' שמואל וסרמן אמר לבן שלו ר' אלחנן 'היום המִדְעַע כבר פועל הרבה חוכמות. יש במעבדות מכונות שיכולים ליצר דברים בתלת-מימד. אני מאמין שיכולים עוד מעט לייצר 'תפוח אדמה' שִׁירָאָה ממש תפוח אדמה, ואפשר לשים אותו בצ'ולנט, אפשר לעשות צ'יפס, ואפילו גם צרבת אפשר לקבל ממנו. ממש תפוח אדמה. אבל דבר אחד לא - שהוא יִצְמִיחַ עוד תפוח אדמה חדש, הוא לא יעשה. אין דבר כזה. כדי להוליד דור חדש של תפוחי אדמה צריך להיות אמיתי. דורות חדשים באים רק מפירות אמיתיים! לא יכולים לבוא מפלסטיק'.

הגמרא אומרת ב'ירושלמי' - מתושלח צדיק גמור היה. במסכת 'פְּלָה' כתוב - לעתיד לבוא בא משיח בן דוד. מצד ימין אדם הראשון

ליווה אותו, שַׁת בן אדם הראשון ומתושלח. מצד שמאל אברהם, משה ויעקב. והמשיח יהיה באמצע. מתושלח ראה את אדם הראשון ושימש אותו 243 שנה, כך כותב רשב"ם, ונמסרו לו בגדי הפותנות עור שעשה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון. אדם מסרם לַשֶּׁת, ושַׁת מסר אותם למתושלח. וגם נמסר לו השם הגדול, השם המפורש. כך כותב בספר 'ברית מנוחה'. כתב ר' חיים וויטל ב'שער הפסוקים'- מתושלח צדיק גמור היה, והיה כורת וחותר כל הקליפות בכוח חרב פיפיות אשר בידו, שהוא שמו של הקדוש ברוך הוא. מתושלח, כל דיבור ודיבור שהיה מוציא מפיו, היה מושל עליו 230 משל בשבחו של הקדוש ברוך הוא, והיה 'שונה' 900 סדרי משנה. הוא חי 969 שנה והוא בין אותם העשרה שלא טעמו טעם מיתה.

9' יֵאָבֵד חַיִּים ע"ה - מסופר על ר' יעקב חיים בנו של ר' יוסף חיים ע"ה, שבבית הכנסת 'אליהו הנביא' ב'בגדד' היה סיום מסכת והוא היה שם. העוזר שלו רואה שהרב מוציא את קופסת ה'טבק' ושם אותה על השולחן ומעביר אותה מכאן לכאן ומשחק איתה. הוא ידע שהרב לא סתם עושה דברים. בא אליו ואמר לו 'כבוד הרב, מה קרה?', אמר לו 'יש שני בחורים, הם עכשיו בנהר 'חידקל' יושבים בסירה ושטים. בעל הסירה הוא מוסלמי אלים, ורוצה להטביע אותם בעומק הנהר, והם נלחמים איתו. וכשאני מזיז את קופסת ה'טבק', אני מזיז להם את הספינה ממקום למקום כדי שהאלים הזה לא יילחם בהם. שמע את זה, וישר רץ לשם וראה אותם מבוהלים את הבחורים. אמר 'מה יש לכם?', אמרו 'זה רוצה להטביע אותנו', והעוזר של הרב הציל אותם. איך היה הרב רואה למרחוק, זה משהו פלא.

אמר לי חכם יצחק כדורי ע"ה, שחכם יעקב היה לו רוח הקודש והיה יודע הכל. היה להם בחצר 'מקווה', והם היו טובלים שמה, ובערב ראש השנה גם הנשים היו טובלות. אשתו של חכם יעקב, רבי יוסף חיים קנה לה הרבה תכשיטים, ובראש השנה היא לבשה אותם. וכשהיא הלכה לטבול, הוציאה אותם וטבלה וחזרה ללבוש, אך שכחה את התכשיטים שם. היה שם שמש שמנקה שם, והיה רשע, ולקח את התכשיטים. היא חוזרת ומחפשת התכשיטים ואומרת לחכם יעקב 'לא מוצאת אותם', והיא בוכה ואומרת 'הדא של חכם יוסף', לא מוותרת, תביא לי אותם!'. אמר לה ר' יעקב 'מאיפה אני יודע מי לקח לך?', אך היא בוכה כך בערב ראש השנה. שלח את השמש שלו ואמר 'לך לפלוגי זה, לבית של אימא שלו (הוא לא היה נשוי) לך לאימא שלו, ותגיד לה 'בנך ביקש את מה שהוא נתן לך לפני שעה, בסימן שאת אמרת לו כך, ואמרת לו כך, ואכל אוכל פלוגי'. טוב, הלך ואמר לה את הסימנים, והנה איזה קללות מקללת אותו את הבן הזה 'הרגע היה פה ונתן לי את זה ואמר לי להחביא אותם. החבאתי לו, ועכשיו רוצה בחזרה??', והייתה מקללת אותו. הוציאה והביאה לו. בלילה הוא חזר לבית. אמרה לו 'למה עוד פעם חזרת?', אמר 'לא חזרת!'. אמרה 'הנה באו לקחת ונתנו סימנים'. אמר בנה 'אין עצה נגד החכמים...'. ורבי יעקב החזיר לאשתו את זה על המקום.

אמר לי רבי יצחק שהוא היה רואה, כשהיו באים העשירים עם התיק שלהם ומוכרים בשוק לסוחרים הגדולים תכשיטים, עוצר אותם רבי יעקב ואומר 'יש לך בתיק 21 שרשראות, 13 טבעות, ואומר להם המספרים של מה שיש לו בתוך התיק..

סיפר הרב כדורי 'למשל, כשאבא של ר' יעקב היה צריך בשבת ללכת לבית המדרש, לפעמים היה צריך להיכנס לבית המדרש 'בית זילכא' דרך השוק. שם היו יושבות ערביות מצד זה ומצד זה כדי למכור את מרכולתן. כשהיה רואה זאת ר' יוסף חיים, היה צריך לעשות סיבוב ולעקוף אותן, כי לא רצה לעבור באמצע ביניהן. היה אומר לו בנו ר' יעקב 'דקיקה!' (רגע אחד בערבית), ועשה ר' יעקב איזה 'כוונה', ומיד כל הערביות קמו והלכו להן, ואמר 'בבקשה, תפדאל אבא'. אמר לו ר' יוסף חיים 'אל תשתמש בזה יא אָבְנִי..!'

99' בן ציון ח"ו - ע"ה נולד בבגדד בשנת תרל"ז לאביו רבי מרדכי, והוא נולד אחרי ששני אחים שלו נפטרו אחרי 'ברית מילה'. אימא שלו פנתה לר' יוסף חיים ואמרה 'מה אני אעשה?', אני רוצה בן'. אמר 'טוב, תקראי לו 'בן ציון'. אמר החיד"א שאם אחים נפטרים, אז הבן שיוולד ויקראו לו 'בן ציון' ויחיה. גם חכם בן ציון אבא שאול היה כך, קראו לו 'בן ציון' שיחיה. יקראו בשם בן ציון ויהיה בריא ושלם. אך אחרי ברית המילה גם הוא התחיל לחלות ולפרפר בין חיים למוות. האימא המודאגת מיהרה לרבי יוסף חיים כשהיא בוכה. אמר לה 'אני אמרתי לך - הכל יסתדר', וכך היה. וגם אמר לה 'תביאי לי אותו לשנתיים ואני אגדל אותו'. ר' בן ציון חזן שנתיים גדל אצל הבן איש חי. איזה זכות הייתה לו. שם משפחתם היה 'נחום', אבל קראו להם 'חזן', כי היה לו קול יפה, והיה רבי יוסף חיים אוהב לשמוע אותו מתפלל. יום אחד הישמעאלים שמעו אותו ואמרו 'זה טוב בשביל ה'מואזין' שלנו'. הוא רצה להיפטר מהם ואמר שהוא רוצה כל יום מספר גדול של ביצים. אמרו לו 'ניתן לך ביצים'. ראה שזה לא הולך, הלך ואמר לרבי יוסף חיים 'מה אעשה?', אמר לו 'תעלה לירושלים'. אמר לו 'ממה אני אתפרנס?', אמר 'אל תדאג, מהספרים שלי'. אני אשלח לך את הספרים ואתה תדפיס, ומזה תתפרנס'. מלבד זה שהיה חזן גדול, היה גם 'דורש' בחסד עליון. אומרים שהיה דרשן שאין כמותו, והדרשות שלו היו נוגעים ללב מאוד, ואנשים היו שומעים אותם והיה יורד להם נחלי דמעה. וגם כולם היו עוזבים את המקום שלהם, והיו באים לשמוע את החזנות שלו של רבי בן ציון חזן.

בשנת תש"ח היה מלחמה, והוא לא הסכים לעזוב את ישיבת 'פורת יוסף' ואמר שהוא בטוח שבזכות רבי יוסף חיים לא יאונה לו כל רע. ובאמת הוא יצא בשלום מהפגעים. אבל פעם אחת ירה בו איזה צלף, והכדור חלף כחוט השערה והיה נס שלא ניזוק. כשהגיעו מים עד נפש, יצא הוא והרב 'מינצברג' לחתום על 'כתב הכניעה' לערבים ולהציל את כל החיים של היהודים ברובע היהודי, ואז הוא נפצע קצת באורח קל. הצילו כ-2000 נפש מישראל, שארית הפליטה שנשארה. אומר 'בעוונותינו הרבים בתמוז תש"ח שמו נפשם בכפם לעבור קווי האויב ובידיהם דגל לבן לאות כניעה'.

חכם עובדיה אומר, כשהוא בא להתקבל ל'פורת יוסף', לא היה אפשרות לקבל אותו. בא הרב בן ציון חזן ואמר 'אני אתן מהמשכורת שלי', ואז קיבלו אותו את חכם עובדיה.

חכם עובדיה היה מספר שהיה 'דיבוק' שחכם בן ציון חזן הוציא אותו. היה איזה אחד מסכן ש'רוח' הייתה משגעת אותו, והיה נופל לארץ וכו'. באו לחכם בן ציון חזן, ועשה לו איזה 'ייחוד' עם עשרה חכמים והוציא לו את ה'רוח' הזאת.

101' פאש היטיבה 99' יה' צקה ע"ה - אנחנו זכינו ללמוד אצלו תורה בישיבת 'פורת יוסף' פה ב'גאולה'. הוא היה גם 'מנהל הרוחני' של ישיבת 'פורת יוסף' בעיר העתיקה בזמן רבי עזרא עטיה, והיה בגיל עשרים וחמש, וכל הרבנים למדו אצלו - חכם עובדיה, רבי בן ציון אבא שאול. היה גאון ובקי ו'תופס' מהר את הלימודים. כשהייתה עליה מ'בבל' לפה, הוא היה הולך 'למעברות', הוא היה הולך עם רבי אפרים כהן להביא את כולם לישיבות. היה מאהיב את התורה מאוד, והיה לו מְתֵק שפתיים שאין כמוה.

כל ליל שבת הבית שלו מלא בסועדים, וגם כל יום שישי היה נותן אוכל לאיזה תלמיד חכם לשבֵּת, עופות וכל מני מצרכים. למעשה מי שהקים את כל תלמודי התורה זה הוא וחכם בן ציון, ואחר כך נכנס לעניין חכם עובדיה עם ש"ס. אבל למעשה מי שיזם את הכל, זה הזכות שלו. היה מביא לישיבה את ר' דוד יונגרייז הראב"ד. אמרו לו הבחורים 'כבוד הרב, אנחנו לא מבינים מה הוא אומר' כי היה מדבר ב'אידיש'. אמר להם 'אני לא מביא אותו כדי שתבינו, אלא רק שתסתכלו עליו. שהוא יצעק וידבר, זה מספיק. וגם אם אתם לא מבינים מה שהוא אומר, זה טוב'.

במלחמת 'ששת הימים' הוא הרעיש את כל העולם בתפילה. היה פעם הפגנה בשבת. אמר לנו 'אם בית דין אמרו ללכת, צריך ללכת'. באנו איתנו לרחוב 'יפו', וראש הישיבה אמר שאמרו לו השוטרים 'מה אתה עושה פה?', תלך לבית', אמר להם 'עד שלא תרביצו לי, אני לא יכול ללכת. רק עם מרביצים, אני הולך', ואז השוטר נתן לו כמה 'מכות', והלכנו משם. אמר 'אם לא מרביץ, לא ללכת, וצריך לעשות הפגנה'. אימא שלו היא בת אחותו של רבי יוסף חיים, ואומרים שהוא היה 'ניצוץ' של רבי יוסף חיים, כי כשנפטר רבי יוסף חיים, הוא נולד, ולמעשה, רבי יוסף חיים לא לימד ממש תלמידים. הוא היה דורש ונותן שיעור בבית הכנסת. ור' יהודה צדקה ע"ה בא ללמד תלמידים והעמיד תלמידים הרבה. פעם בא ר' יוסף חיים בחלום לרבי יהושע שראבני ואמר לו 'מה אתה ישן?', תפתח את ה'היכל', חכם יהודה צדקה לא מרגיש טוב, התפלל עליו. ובבוקר הוא בא אל ההורים שלו שאמרו לו 'לא יודעים על כך כלום..'. אמר להם 'הוא בבית חולים, מה זה אתם לא יודעים? אמר לי את זה רבי יוסף חיים'.

כשאני הייתי לומד בכיתה שלו, בא איזה יהודי מפה מרחוב 'בצלאל'. היה מתחיל שיעור בשעה תשע, ומתשע עד שתיים עשרה היה השיעור. ובא איזה אחד בוכה. כל שבוע בא ובוכה. אמר לו ראש הישיבה 'מה אתה רוצה?', אמר שהוא תרם את הבניין שלו פה ברחוב 'בצלאל', אבל הילדים שלו זרקו אותו מהבית בשל כך, ואין לו איפה לישון. אמרנו לו 'תשמע, תלך להנהלת הישיבה, ראש הישיבה לא יודע מה שאתה מדבר והוא לא מעורב בזה'. הסברנו לו יפה, אך הוא אמר 'לא. אני לא מכיר אותם, אני מכיר רק אותו'. אחרי מס' ימים, ראש הישיבה לא הרגיש טוב וקיבל 'התקף לב'. הרב בן ציון אמר לנו 'טוב, תחזרו לכיתה שלי'. ראש הישיבה התאושש מזה מהר וקרא לי לבית שלו. אמר 'אתה יודע, זה הזקן שבא, חיפשתי בכל המעשים שלי וראיתי שאין לי שום עוון. אלא זה רק הזקן הזה שלא טיפלתי בו..'. כתב לי מכתב להנהלת הישיבה. היה אז אחראי על ה'הקדשות' רבי יעקב כהן דוויק, הוא אחראי על כל ה'הקדשות', והוא זה שאיגן לרבי עובדיה את כל השיעורים שלו. היה תלמיד חכם גדול וצדיק גדול. כותב לו כך 'אם אתה רואה לנכון שהישיבה תהיה מוכנה לסדר לו מקום, 'מושב זקנים' ששם הוא יהיה, טוב. אם לא, אני עושה את זה על חשבונך.. תבחרו לכם'. אני העברתי את המכתב הזה, מכתב חריף, והוא מסביר ראש הישיבה שרק זה העוון שיש בידו. ובאמת הישיבה קיבלה עליה לסדר לו על המקום את הנושא. אני אמרתי להם 'אין זמן, היום תסדר את זה'. ואחרי כן ראש הישיבה חזר ללמד כרגיל. אחר כך פעם כשהיה 'ליל הסדר', שמענו שעוד הפעם לקחו בבוקר את רבי יהודה צדקה לבית חולים. הלכתי שוב לראש הישיבה, ומה אומר לי? 'התבוננתי במעשים שלי, ויש לי עוון'. שאלתי 'מה כבוד הרב?', אמר 'בליל הסדר אסור לישון, עד שלא תחטפנו שינה. הייתי כל כך עייף כשגמרתי את הסדר, ולא יכולתי שלא ללכת לשכב. לא יכולתי, כי לא הרגשתי טוב, אז הלכתי ושכבתי. עברתי על דברי מרן, כי צריך 'עד שתחטפנו שינה', זה העוון!, אין לי עוון אחר...'

היינו הולכים בחגים מתפללי 'בתי כנסיות' שב'בוכרים' ו'בית ישראל', היו יוצאים 'לכותל' רק לתפילת 'מוסף'. אם זה יום טוב הראשון של 'פסח', אם זה 'שבועות' ואם זה 'סוכות'. אני אז הייתי חזן של ביהכ"ס 'אברהמוף'. היינו אנחנו מביהכ"ס של 'אברהמוף' של חכם ששון לוי יוצאים אחרי התפילה, וראש הישיבה היה מתפלל בביהכ"ס של אבא שלו 'שאול צדקה', וחכם יעקב מוצפי ב'שמש צדקה'. הייתי מתפלל שם שחרית והייתי הולך, ובאמצע הדרך היינו נפגשים כל השלושה ביהכ"ס - 'אברהמוף' 'שאול צדקה' ו'שמש צדקה'. ואז ראש הישיבה היה מספר לנו בדרך, והיה שמח שאנחנו באים. ואיזה סיפורים היה מספר עד ה'כותל המערבי'. כשאנחנו היינו הולכים, הרב אלישיב וכולם היו חוזרים מהכותל. אני זוכר שבאותו זמן כבר הייתי מתפלל ב'כוונות'. ראש הישיבה היה אומר לי 'תראה, אני לא רוצה שאף יהיה חזן, אלא אתה תהיה חזן'. אבל עכשיו מה אני אעשה? אם אני אהיה חזן איך אוכל להתפלל? וגם, אני לא גיליתי זאת לראש הישיבה שאני מתפלל ב'כוונות'. אבל בסוף, הייתי חזן, כי ראש ישיבה לא יעזוב אותי. היה אומר 'אתה תיקח, ואל תיתן לאף אחד. אני אעשה את עצמי שאני נותן לזה ולזה, ואתה תיקח לבסוף את החזנות'. היו אנשים שהוא לא רוצה שהם יהיו חזנים. אבל הוא היה מתנהג בחוכמה, ובדרך אמר לי 'תשמע, אני אעשה ככה, אבל אתה תיקח את החזנות, שלא יתפלל מישהו אחר'. ב'שבועות' היינו חוזרים והיה אומר 'תעלו אלי לבית ותאכלו גלידה', אך לא היינו עולים. אף פעם לא. אלא היינו באים אחר כך לבקר. היינו אוכלים בבית, ואחרי זה באים לבקר. וכל הרבנים היו באים - בא חכם מרדכי אליהו וכל הרבנים היו יושבים שם. הוא סיפר לי פעם אחת שהוא לא הרגיש טוב ולקחו אותו לבית חולים וחיברו אותו למכשירים. לא הרגיש טוב בלב, אז שמו לו מכשירים של הנשמה. לא היה כוח כבר, והוא מרגיש כאבים אדירים ובקושי הוא נושם. אומר לרופא 'סגור את העניין!', וכותב לו זאת על נייר. אומר לו הרופא 'עוד קצת'. אחרי חצי שעה אומר לו 'אין לי כוח'. אומר 'עוד קצת..'. מה הוא אומר לנו הרב 'עוד קצת ועוד קצת ועוד קצת, והיום אני הולך כל הדרך אל ה'כותל'... זה פירוש 'כל הנשמה תהלל יה', על כל נשימה ונשימה תהלל את הקדוש ברוך הוא.

תפילה ואמירת פסח תורה יש דבר נורא שאומר החזן אי"ש, שבמשך כל הדורות, רוב גדולי ישראל, הכישרונות שלהם היו 'בינוני' ומטה, וכל גדלותם בתורה הייתה על ידי עמל ויגיעה בתורה וריבוי תפילה להשם יתברך. לכן, אדם לא יכול להצטדק ולומר 'אני לא לומד, כי אני לא מחונן בכישרונות מיוחדים'. זה לא נכון. אלא, אדם שעמל, מהשמיים פותחים לו שערים יפים, והוא יהיה תלמיד חכם. צריך עמלה של תורה. כמו שמסופר על המהר"ם שיק שהוא תלמידו של החת"ם סופר. היה גאון עם בקיאות בתורה וכל רז לו אניס לה'. מסופר עליו שפעם אחת נזדמן למקום אחד עם הגאון בעל ה'כתב סופר'. ה'כתב סופר' רצה לעיין ב'טור' ואמר לו 'אני צריך לעיין ב'טור', אם אני יכול לבוא אצל כבודו?'. אמר לו המהר"ם שיק שאי אפשר להשאיל את הספר, אבל אם הוא רוצה הוא יכול להעתיק לו שני עמודים מ'בית יוסף' והוא יביא לו את זה. אמר 'בסדר, תעתיק לי'. וכך היה. אחרי איזה זמן הזדמן ה'כתב סופר' לביתו של המהר"ם שיק. אמר לו 'עכשיו שאני בביתך, אני רוצה להסתכל ב'טור' שלך ולראות איזה הגהות עשית שם'. ואז הוא רואה שבכלל למהר"ם שיק אין לו 'טור', ומה שהוא כתב לו בזמנו הכל כתב לו בעל פה את כל לשון ה'בית יוסף', ומסר את זה ביד השמש שלו. תראו איזה זיכרון היה לו. אני אומר כך על הרב מרדכי שרעבי ע"ה שהיה יודע כל לשונות ה'בית יוסף' בעל פה. הרבה פעמים היינו יושבים פה בבוקר, וכל בוקר היינו לומדים 'טור' ו'בית יוסף', והוא גורס לך את ה'בית יוסף' בלי ספר!, אף פעם לא היה מלמד עם ספר. ואם אתה קורא לא נכון, אומר 'לא, לא. עזור! לא נכון. אלא כך וכך הגרסה'. הכל יודע בעל פה. היינו שואלים אותו 'איך זה?', היה אומר 'זה לא שיש לי ראש מיוחד. אלא הייתי מכין 60 פעם את השיעור וחוזר עליו עוד 60 פעם'.

המהר"ם שיק היה אומר על עצמו מה שהגמרא אומרת ב'יומא' - לעתיד לבוא כאשר יבואו ליום הדין עני עשיר ורשע, אומרים להם 'למה ביטלת תורה?', וכל אחד יש לו תירוץ אחר. העני אומר 'טרוד הייתי במזונותיי, לא היה לי כסף. צריך לדאוג לילדים.. הייתי טרוד'. יאמרו לו 'בוודאי שהיית טרוד, אך כל כך היית טרוד יותר מהלל הזקן שהיה עני וטרוד עד שכיסה אותו השלג?', ובסוף נהיה נשיא של עם ישראל בתורה. ואתה מה???, ואז אין לו מה להשיב. לעשיר יגידו 'בגלל שהיה לך הרבה כסף לא למדת?', היית יותר עשיר מר' אלעזר בן חרסום שהיה עשיר מופלג ובכל זאת עסק בתורה?, לא הכיר את הפועלים שלו בכלל והם לא הכירו אותו ורצו לזרוק אותו יום אחד ביים'. ה'רשע' אומר 'מה נעשה, הייתי יפה תואר, ופחז עלי יצרי, היצר הרע מפתה אותי'. אמרו לו 'וכי היית יותר נאה מיוסף הצדיק שהיה יפה תואר ולא התפתה?'. הגמרא אומרת '**רבות מחשבות בלב איש, ועצת השם היא תקום**'. הם חושבים שיגידו כל אחד תירוץ לבית דין של מעלה. זה יאמר 'הייתי עני', או 'עשיר' או 'יפה תואר'. אז זה יגידו לו 'עצת השם היא תקום', 'היא' ראשי תיבות - 'הלל' 'יוסף' 'אלעזר' 'היא תקום'.

היה אומר המהר"ם שיק - 'הלל' מחייב את העניים, רבי אלעזר מחייב את העשירים ויוסף מחייב את הרשעים, ואני מחייב מי שהבנתו

קשה ושכלו רפה ולא יכול להבין, ומתקשה יותר בהבנה'. אומרים שהמהר"ם שיק היה קשה תפיסה מאוד וגם הזיכרון קצר מאוד, עד כדי כך הזיכרון קצר, שהוא היה ניגש לארון ספרים והוא לא זוכר איזה ספר הוא רצה. אבל היה רציני וישב ללמוד. שקד בתורה זכה. ואומר 'לכן אני מציע לכם כולכם שככה תעשו ולא להתייאש'.

ה'חת"ם סופר' אומר 'אם יום אחד לא ירדו לי דמעות בברכת 'אהבת עולם', לא הייתי רואה באותו יום 'סייעתא דשמיא'. אומרים שרבי שאול דוויק הכהן כשהיה אומר 'אהבת עולם' והאר עינינו בתורתך, היה שלולית של דמעות.

רבי איסר זלמן מלצר אומר 'אני אגיד לכם מה היה עם הנצי"ב. הכנתי איתו יום אחד את השיעור, וכל השיעור של הנצי"ב היה מסודר אחת לאחת. ואותו יום הוא לא בא לתת את השיעור. אמרנו לו 'כבוד הרב, למה אתה לא בא?', אמר 'היום לא בכיתי 'באהבה רבה', ולכן אני לא מאמין שהשיעור ילך טוב... אין לי זכות לתת שיעור'.

התפילה זה 'סייעתא דשמיא'. כשאדם רוצה לזכות לתורה, צריך גם לבנות ולהתפלל לקדוש ברוך הוא, וגם ללמוד. אם הוא רק יבכה והוא לא ילמד, אז זה לא יעשה שום רושם. אם הוא רק ילמד ולא יבכה, זה גם שום דבר. לכן, צריך ממש לבנות ולהתפלל וללמוד, ואז יהיה 'סייעתא דשמיא'. ר' ישראל מסלנט היה אומר - אחד נכנס לדואר, עמד בתור, והוא רואה שבא מישהו שמשלם 20 שקל ולוקח ארגז. מברר מה יש בארגז?, יש שם יהלומים, אבנים טובות. בא אדם שני ושילם 20 שקל ולקח ארגז עם טסים של זהב. האיש הזה מה עשה?, הוא בא לפקיד ונתן לו 20 שקל. אומר לו 'כן, מה זה?', אומר 'תביא לי ארגז'. אמר הפקיד 'איזה ארגז?', ונתן לו שתי סתירות ואמר לו 'אתה משוגע?'. אומר לו 'זה שווה מיליון דולר הארגז הזה. אבל שילמו על הארגז בארצות הברית ושלחו לו לאדם ששילם עליו לפני כן...'. אותו דבר, התפילות זה ה'מיליונים', השפעה וההצלחה. זה לא בא ככה שאדם חושב שיתן כמה שקלים, ואז יכנס לו התורה למוח שלו. אין דבר כזה. אדם צריך לעמוד, להתפלל וללמוד.

ובאמת, עכשיו הלילות ארוכים, ואם אדם לא עמל בלילות, אז הוא לא יכול לדעת תורה. חכם בן ציון אבא שאול ע"ה היה אומר 'תלמדו בלילות'. הלילה ארוך, ואדם יכול עכשיו ללכת לבית אחרי ערבית נגיד בשבע, שמונה ויכול ללמוד כמה שעות. חכם עובדיה היה לומד עד שלוש בבוקר. אח"כ בשש וחצי יש לו 'שחרית'. לפעמים היה בא העוזר שלו צבי חקק בשעה רבע לשש לסדר את 'בית הכנסת' והספרים, והוא היה רואה את הרב ער. אומר לו 'כבוד הרב, מה, לא הלכת לישון?', אומר 'למה מה השעה?', אומר לו 'השעה שש'. אומר לו הרב 'שכחתי לישון... שכחתי לישון...'. אנחנו כל הזמן מסתכלים בשעון מתי תכף יבוא הזמן ונלך לישון.. ומרן אומר 'שכחתי לישון'.

רפ"ב בן ציון קואינקר ע"ה - כולם מכירים אותו בתור 'המאסף'. הוא היה גאון גדול, נולד בשנת תרכ"ז, וידעו שהוא כשרוני וחכם גדול, והיה משקיע כוחות על התורה. בשנת תרמ"ב התחתן והמשיך ביתר שאת ללמוד והיה בקיא ויצא לו שם כאחד הגדולים. הוא עשה דבר גדול שזה 'תפס' בכל העולם, וזה היה נקרא 'ירחון המאסף'. בשנת תרנ"ו יצא ה'ירחון', ומאז הופיע 19 שנה עד שנת תרע"ד. הוציא 228 חוברות ו 38 כרכים. ב'ירחון' השתתפו כל גדולי עולם מכל הארצות ומקצוות העולם - כגון רבי יוסף חיים בבגדד. וכולם היו מאוד נהנים מזה. הוא היה ראש ישיבה גדול בישיבת 'תפארת ירושלים', וגם היה אב בית דין בירושלים.

רפ"ה ש"ס ע"ה - היה אומר לנו ראש הישיבה רבי יהודה צדקה ע"ה 'תלכו ותראו את הרב שך'. אותו דבר אמר לנו על ה'סטייפלער' לכו לסטייפלער, דבר כזה לא רואים בכל מקום'. אני ניצלתי את זה שיש אישור מראש הישיבה, ואמרת שבהזדמנות שיהיה לי אני אלך לרב שך. היה לנו חבר בשם רבי שלמה כהן, והוא פתח תלמוד תורה בתל אביב ברחוב דרך לוד 72 ואני הייתי קצת מפקח שם ואחראי פעם בשבוע. לא היה תלמוד תורה אחד בתל אביב, וזה תלמוד תורה הראשון. וצריך כסף למקום. איפה נלך? הרב גריינמן היה אומר לנו 'קודם תלכו לרב שך, אל תגידו שאתם ממני, אבל תלכו לרב שך'. בקיצור, אנחנו באנו לרב שך ודיברנו איתו שיש תלמוד תורה וכו', והוא שלח מפקח לראות את התלמוד תורה. ראה והיה שמח בכך. וכך, כל חודש היינו באים לרב שך והיינו מדברים איתו על התלמוד תורה, והיה בא הרבה כסף ממנו כדי להחזיק את התלמוד תורה והיה נותן לנו ביד רחבה. הדריכו אותנו הגבאים, שברגע שהרב לא רוצה ולא מעוניין, אז הוא 'ישן'. טוב, אחרי כמה חודשים שבאנו אליו, פתאום פעם אחת שדיברנו איתו הוא ישן. אמרו לנו הגבאים 'זהו, תצאו החוצה'. אבל בזכות זה שהייתי קשור לתלמוד תורה הזה, כמה פעמים הייתי אצל הרב שך. ואחר כך המשיך לתת לנו הרב גריינמן תמיכה כספית לתלמוד תורה.

העיקר שההתמדה שלו והעמל שלו בתורה היה משהו לא רגיל. יום אחד אמרו לו שיש איזה בחור אחד שרוצה שיעזרו לו וימצאו לו 'מלמד' כי אי אפשר לקבל אותו לישיבה כי הוא 'חלש' בלימוד. אמר להם הרב שך 'אני רוצה אותו בישיבה'. אמרו 'אבל כבוד הרב, זה לא מתאים. הוא לא ימצא את עצמו פה'. אמר 'האימא שלו רוצה, אז גם אני רוצה. תביאו לו מלמד ואני משלם על חשבונאי'. והביאו לו מלמד, ואמר להם הרב 'עכשיו אני אספר לכם. אני הייתי בחור והייתי לומד בישיבת 'סלוצק' ב'ליטא', והייתי עני מרוד, והייתה לי רק חולצה אחת שהייתי לובש במשך השבוע, וביום חמישי, שיש הייתי הולך לנהר, והיה קור גדול והייתי רועד מקור ומוציא את החולצה, מכבס אותה לכבוד שבת קודש, וככה הייתי מחכה קצת שתתייבש החולצה, ולובש אותה בחזרה. במשך השנים נהייה חור גדול בגב החולצה, ויש לי רק חולצה אחת, ואין לי בפנים גופיה, אלא רק חולצה. הייתי מתבייש שיראו את החור, והייתי נכנס לבית המדרש מהבוקר השכם לפני שכולם באים, ונשען על הקיר, מביא את כל הספרים שאני אצטרך במשך כל היום, והייתי נשען על הקיר ולא זז כל היום. הייתי נכנס ראשון ויוצא אחרון. אישה אחת מנשות העיר שמעה על המצוקה הכלכלית שלי שאין לי כלום, ודבר ראשון שלחה לי שתי חולצות חדשות במתנה. עברו מאז 60 שנה, ועכשיו הנכד שלה בא פה להתקבל לישיבה וזה הבחור הזה. אני לא אקבל אותו?? היא הצילה אותי ונתנה לי שתי חולצות..'

אומרים שבחתונה שלו לא הייתה לו חליפה. והפכו לו את החליפה לצד שני וככה הוא התחתן. תראו איזה עוני ואיזה תנאים. ותראו איך היו לומדים תורה, והוא אחר כך היה גדול ישראל, ולא חסר לו לא מלבושים ולא כסף ולא זהב. אבל כבר אומרים 'בזז לכסף, בזז לזהב', ומי עכשיו צריך את זה. זכה להיות מעורב בכל עם ישראל וזכה להקים עולה של תורה.

היום אדם בא לבית ואומרת לו אשתו 'מה שלומך?', עונה לה 'מה עשית?', מה את כבר עושה בכלל?? עוד לא עשית שום דבר...! אז מה היא עונה לו? 'מה כבר ההורים שלך נתנו לנו??'. וככה זה הולך וממשיך. הרב שך פעם היה בנסיעה ברכב, והבחין באיזה אברך שהולך רגלית. אמר הרב לנהג 'תסתובב ותיקח אותו'. אמר הנהג 'הרב, זה סיבוב גדול'. אמר לו 'לא נורא, קח אותו'. שאל הנהג 'מי הוא בשביל הרב?', אמר 'הבחור הזה, היה יום גשם לפני כמה שנים, והוא לקח אותי עם המטרייה שלו'.

לע"ב - הרב שלום אהרון בן רחל, חכם שלום הכהן בן תפחה מלכה, הרב שמעון בן חביבה, הרבנית שלומית רחל בת מזל, יעל טוהר בת נוגה, שאול בן רחל ופורטונה בת רבקה, מורד בן פרידה, זקי יצחק בן פרידה, זנה עליזה בת אסתר, רחל בת גרד, פרידה פירדוס בת זנה עליזה, זיווג הגון - משה חיים בן סטלה אסתר, יעקב ישראל בן שושנה, יניב בן שושנה, ורד בת בתיה, בריאות ונחת ל - רבקה בת בסודה, זקי בן סטלה אסתר, שושנה בת רבקה, סטלה אסתר בת זנה עליזה, סלים בן רחל, ישראל הרצל בן ביה, אברהם בן לינדה, רינת שרה בת שושנה, רחלי בת רינת שרה, שמואל בן רינת שרה, אביש בן שלומית זש"ק - ששון בן רונית ברכה, מירי בת סוזן, שי שלמה בן חנה, רפאל נתנאל בן טלי, שרה בת חנה, רינת שרה בת שושנה, מרדכי בן קטלה אסתר, אסתר בת בתיה, מאיר הראל בן יונה